

Bodočnost človeštva je v vesoljskem prostoru

Medtem ko drviljo tri sonde, dve sovjetski in ena ameriška, skozi temine vesoljskega prostora proti Marsu, je napravila znanost še nov korak naprej. V nedeljo se je vključila v krožnico okrog Zemlje sovjetska ladja »Sojuz 11«, in se je v ponedeljek priklopila vesoljski postaji »Saljut«, ki kroži okrog Zemlje že od 19. aprila. Obe skupaj predstavljata zdaj vleko, dolgo 20 metrov in široko 4. Namen preizkusa je očitno organizirati večjo vesoljsko postajo v krožnici, ki bi služila predvsem kot odstrelišče za bodoče vesoljske ladje.

Spet se najdejo ljudje, ki zmagujejo z glavami, češ, kakšen smisel ima to? Zakaj se toliko denarja meče proč? V resnici imajo ti preizkusi in raziskave velik smisel in pomen. Človeštvu namreč odpirajo dostop v vesolje, v vesolju pa je njegova bodočnost.

Angleški znanstvenik Arthur C. Clarke, član Royal Astronomical Society in avtor več priljudno znanstvenih knjig, ki so postale best-sellerji v različnih jezikih, opisuje v svoji knjigi »Naša bodočnost v vesolju« teoretične možnosti, ki se nudijo človeštvu na planetih v vesolju. Po njegovem trdnem prepričanju in po mnenju večine modernih matematikov so vsaj teoretično dane možnosti za take hitrosti s katerimi bo človek lahko v bodočnosti (če mu bo dala zgodovina dovolj časa za to) dosegel tudi oddaljene svetove v vesoljskem prostoru. Takšne hitrosti bodo morda celo večje od svetlobne; dosežene bodo s stalnim pospeškom, ki ga posadka v vesoljskih ladjah sploh ne bo občutila. Opazila bi posledice svoje neverjetne hitrosti šele, če bi se vrnila na Zemljo in našla vse spremenjeno zaradi hitrejšega poteka na njej.

Arthur C. Clarke meni, da bodo ljudjelahko umetno ustvarili ozračje na Marsu in na drugih planetih našega osončja ter ustvarili življenjske pogoje, podobne tistim na Zemlji. To je le stvar tehnike. Potovanja po vesolju pa bodo odvisna predvsem od virov energije, ki pa jih sproščajo eksplozije v vesoljskem prostoru ogromno količino. Morali bi to energijo le izkoristiti, kar je spet stvar znanja in tehnike.

Vsekakor so pred človeštvom še tisočletja in morda stotisočletja ali celo milijoni let. To pa odpira človeštvu glede na vedno hitrejši razvoj znanosti in tehnike fantastične perspektive — take, da si jih danes sploh ne moremo predstavljati, a bodo pomenile nekoč golo stvarnost. S sedanjimi raziskovalnimi poletji v krožnico in na Luno je napravilo človeštvo le prve še negotove korake pri osvajanju vesolja.

Pred delnimi upravnimi volitvami

V nedeljo bo volilo 7 milijonov in 300 tisoč ljudi v Italiji nove občinske in pokrajinske svete. Volitve bodo sicer samo delne, to je, ne bodo izvedene po celi Italiji, ampak v glavnem le v srednji in južni Italiji (a tudi ne v vseh krajih), vendar bodo po mnenju političnih krogov zelo važne, ker bodo pokazale splošno razpoloženje italijanskih volivcev. Zato so se vse stranke nanje skrbno pripravile in njihovi vodilni politiki izkoriščajo še zadnje ure pred sobotnim volivnim zatišjem, da bi pridobili čimvečje število volivcev za svoja politična stališča in ideje. Glavni boj se bje v volivni propagandi seveda med vlado in opozicijami, to je, med sredinsko levico in tistimi strankami, ki sestavljajo razne opozicionalne skupine na levi in desnici. Direktno iz oči v oči pa si stojita v tem boju krščanska demokracija in komunistična stranka.

Uspehi demokracije

Prva predstavlja vladno koalicijo in vse tisto, kar je povezano s sedanjo demokracijo v Italiji. Pri tem se lahko sklicuje na velike uspehe demokracije v povojnem razdobju. Ti uspehi so uvrstili Italijo med moderne industrijske sile in napravili iz nje državo, ki uživa ugled in spoštovanje v svetu, tako na Zahodu kot na Vzhodu. Izbrisane so politične in gospodarske posledice vojne, ki jo je hotel in izgubil fašizem, in Italija je danes eden izmed stebrov Evropske gospodarske skupnosti ter trdna opora zakonitosti v mednarodnih zadevah, v skladu z načeli Združenih narodov. Iskreno se zavzema za pomirjenje v svetu in to ji priznavajo tako na Zahodu kot na Vzhodu.

Tudi v notranjosti je Italija tisto, čemur se pravi pravna država, z zajamčenimi pravicami tako za posameznika kot za skupnosti, čeprav seveda še zdaleč ni vse tako, kot bi lahko bilo. Toda stalnega napredovanja v smeri vedno večje in doslednejše demokracije ni mogoče tajiti. V gospodarskem in socialnem pogledu se italijanskemu ljudstvu še nikoli ni tako dobro godilo kot se mu danes. To dokazuje med drugim stalno padanje izseljevanja iz Italije. Tudi raven izobrazbe se je v povojnem času močno dvignila. Število nepismenih se je zelo zmanjšalo, čeprav je še sorazmerno visoko za industrijsko državo, kar pa je največ posledica preteklosti.

Kljub temu je ostalo še veliko temnih madežev na telesu Italije: zaostala področja v južni Italiji, ki jih kljub vsem naporom ni bilo mogoče bistveno zmanjšati, korupcija, mafija, slabo delovanje državne uprave in javnih služb, prepočasno in zastarelo sodstvo, zastarel šolski sistem, prepočasno uvažanje osnovnih reform, zanemarjen problem gradnje ljudskih stanovanj in drugo. Seznam takih pomanjkljivosti je dolg, in skrajne opozicije, zlasti pa komunistična stranka ga v sedanjem volivnem boju recitirajo, da bi prepričale volivce, naj pokažejo krščanski demokraciji in njenim zaveznicam v sredinski levici nezaupanje. Po mnenju komunističnih politikov je čas, da se krščansko-demokratska stranka umakne z oblasti ali jo vsaj načne deliti s komunistično stranko. Seveda pa bi poti nazaj ne bilo več — krščanska demo-

(Nadalj. na 2. strani)

Položaj v Jugoslaviji

Jugoslovanska vlada je protestirala zaradi propagandnega delovanja jugoslovanskih kominformističnih beguncev v Moskvi, ki širijo od tam propagando proti sedanjemu režimu in govore o »kaosu« v Jugoslaviji, pod čemer mislijo samoupravljanje, gospodarske težave in večjo avtonomijo za republike. Po tem se da sklepati, kako sodi Moskva o položaju v Jugoslaviji.

V Beogradu je zasedala pretekle dni konferenca komunistov jugoslovanskih oboroženih sil in v svoji resoluciji ostro obsodila vse oblike sovražne dejavnosti do jugoslovanske ureditve, tako doma kot v tujini. Po uradnem poročilu s konference se notranji sovražniki, med katerimi imenuje kominformiste, ustaše in četnike, povezujejo z zunanjimi sovražniki. Poročilo zahteva »odločilen boj« proti njim. Na konferenci je govoril o tem zlasti minister za vojsko Ljubičić.

Na zborovanju Zveze jugoslovanskih študentov, ki je bilo te dni v Novem Sadu, se

niso mogli sporazumeti, ali naj se preuredi Zveza študentov po federativnem načelu, da bi namreč postala zveza samostojnih, narodnih študentskih organizacij po posameznih republikah, ali naj ostane še naprej enotno, centralistično organizirana. Za federativno organizacijo so se zavzeli zastopniki hrvaških študentov, za centralistično pa vsi drugi, tudi predstavniki študentske organizacije iz Slovenije. Razšli so se brez sklepa.

Pretekle dni se je končala študentska zasedba filozofske fakultete v Ljubljani. V zvezi s tem je organizacija študentov ljubljanske univerze obsodila nacionalizem, ki ga je obsodila tudi že prej v zvezi z dogodki na zagrebški univerzi; pokazala je, da so njene simpatije na strani prejšnjega vodstva zagrebške študentske organizacije. Težko je presoditi, ali odražajo ti nastopi splošno mnenje slovenskih študentov, ali je to le uradno stališče vodstva študentske organizacije.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 13. junija, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kme-tijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Glasba za li-tare; 10.45 Za dobro voljo; 11.15 Oddaja za naj-mlažše. L. Tumiati »O dečku, ki ni poznal meje«. Mladinska zgodba. Dramatizirala M. Susić; 11.35 Ringaraja za naše malčke; 11.50 Vesele harmo-niike; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi pred-stavlja Naša gospa; 13.30 Kdo, kdaj, zakaj...; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 'Most pri Queensboru'. Radijska drama; 16.50 Parada orkestrrov; 17.30 Revija zborovskega petja; 18.00 Miniaturni koncert; 18.45 Bednarik: »Pratika«; 19.00 Lahka glasba; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Filmska glasba; 20.00 Šport; 20.30 Iz slo-venske folklorne: »Ljudske pesmi«; 21.00 Semeni-j plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glas-ba; 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 14. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.30 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Trobentač Al Hirt; 12.00 Kallanova: »Pome-nek s poslušavkami«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-tima - Vaše čtivo - Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost, književnost, in prireditve; 18.30 Deželni skladatelj; izvajata violini-st Mosesti in pianista Leskovic; 19.10 »Od-vetniik za vsakogar«; 19.15 Zbor »E. Griin«; 19.35 Revija glasbil; 20.00 Športna triibuna; 20.35 Glas-bene razlednice; 21.00 Pripovedniki naše deže-le: Irena Zerjal: »Nenavadna učna ura«; 21.15 Ro-mantične melodije; 21.40 Slovenski solisti. Barito-nist Samo Vremšak, pri klavirju Jež. Samospevi F. S. Vilharja, F. Gerbiča, M. Bravničarja, J. Ježa in S. Vremšaka; 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 15. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutra-nja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Saksofonist Sax; 12.10 Bednarik: »Pratika«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Plo-šče za vas, Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert. Pozavnist Vin-ko Globokar. Stockhausen: Solo za solista in ma-gnetofonski trak; 18.50 Ansambel »Brasilia Rit-mos«; 19.10 Otroci pojo; 19.10 Srečanja A. Kacina: »Polde Kemperle«; 19.20 Moški zbor »Slovenec iz Boršta, vodi S. Grgič; 19.40 Glasbeni best-sellerji; 20.00 Šport; 20.35 Cesti »Orontea«. Opera v 3 dej.; 22.20 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 16. junija, ob: 7.00; 7.30 Jutranja glas-ba; 11.30 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 Brali smo za vas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški man-dolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - Slovarček sodobne zna-nosti - Jevnikar: »Slovenščina za Slovence«; 18.15 Umetnost; 18.30 Čembalist Pasquallis; 18.50 An-sambel »Golden Grass«; 19.10 Higijena in zdravje; 19.20 Jazz; 19.40 »Berl, berl, rožmarin zeleni«; 20.30 Šport; 20.35 Simf. koncert.

♦ ČETRTEK, 17. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Ju-tranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 Theuerschuh: »Družinski obzornik«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Kalko in zakaj - Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umet-nost; 18.30 Umetniki in občinstvo, pripravljiva Per-tot; 19.10 Pisani balončki; 19.30 Izbrali smo za zas; 20.00 Šport; 20.35 M. Bulgakov: »Ivan Vasi-ljevič«. Drama v 3 dej.; 22.15 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 18. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutra-nja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 The Medallion Piano Quartet; 12.10 Slovenska ljudska umetnost in obrt, priprav. E. Cevc; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Go-vorimo o glasbi; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni ital. skladatelj; 18.55 McPartland in njegovih »Di-xielanders«; 19.10 Bernobini-Bompiani: Od huma-noida do robota: »Paracelzovi in Kammererjevi homunkoli«; 19.20 Slovenski vokalni oktet; 19.40 Novosti v naši diskoteki 20.00 Šport; 20.35 Gospo-darstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe

♦ SOBOTA, 19. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Ju-tranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Veseli motivi; 12.10 Tone Penko: Skrivnostni svet žuželk; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomo-biliste; 16.10 Operetne melodije; 16.30 Dekameron: »Chichibbio«. Napisal G. Boccaccio, pre-vedel A. Budal, dramatizirala L. Reharjeva. Iz-vajajo dijalki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu; 16.50 Znani pevci; 17.20 Za mlade posluš-avce: Sobotni sestanek - Lepo pisanje - Moj prosti čas; 18.15 Umetnost; 18.30 Nepozabne me-lodije; 19.10 »Društvo slovenskih izobražencev« v Trstu; 19.25 Komorni zbor Radiotelevizije Ljub-ljana vodi Lebič; 20.00 Šport; 20.35 Teden v Ita-liji; 20.50 Z. Tavčarjeva: »Konec dober — vse slabo«. Radijska kriminalka.

Američani bi radi potovali na Kitajsko

Zaradi izboljšanja kitajsko-ameriških od-nosov se je pojavila pri mnogih Američanih želja, da bi potovali na Kitajsko. Kot znano, so Američani že od nekdaj veliko potovali po Kitajskem in so kazali do tega naroda po-sebne simpatije. Zdaj je zaprosil predsednik zveze ameriških turističnih uradov Keesling kitajske oblasti za dovoljenje, da bi smel obiskati Kitajsko. Tam bi rad preučil mož-nosti za turistična potovanja Američanov.

V tej zvezi je ameriška letalska družba United Air Lines že zdaj zaprosila za dovo-ljenje za odprtje potniških prog v Peking, Šanghai in Kanton. Naj dodamo, da so »pri-stojni« poslali Ču En Laiu tudi pismo, v ka-terem so ga zaprosili, naj bi Kitajska poslala svojo najplešče predstavnico na letošnjo voli-tev »lepotice sveta« v Miami Beach.

PRETEŽKA VOHUNSKA NALOGA

Računajo, da je v Zahodni Nemčiji okrog 16.000 vohunov, ki delajo za držav sovjetskega bloka. Lansko jesen je nemški notranji minister pozval vohune, naj se sami prija-vijo, ker se jim ne bo nič zgodilo. Celu za-ščitili jih bodo in jim našli delo, če bodo že-leli. Mnogi so se smejali ministrovemu pozivu, a doslej se je javilo že več desetih vohu-nov in nekateri so izročili tudi sezname svo-jih »kolegov«, ki so sedeli celo v raznih nem-ških ministrstvih.

Med drugimi se je javil neki bivši bogoslo-vec, ki je dobil od svojih vzhodnonemških »delodajavcev« nalogo, da se poroči s hčerjo kakega višjega častnika, da bi lahko prišel do tajnih novic, kar pa se mu ni posrečilo. Naj-brž mu je kot bivšemu bogoslovcu manjkalo

prakse v dvorjenju. Vsekakor se je naveličal dvoriti tako trdim dekliškim srcem in se je rajši prijavil oblastem.

★

Zunanji minister Moro se je podal na uradni obisk na Irsko. Kot znano, prosi ta država za pristop k Skupnemu evropskemu trgu.

Začela so se odločilna pogajanja, za pristop Velike Britanije k Skupnemu trgu. Če le ne bodo zdrsnila na putru, ki ga Anglija želi še vedno uvažati iz Nove Zelandije namesto iz držav Skupnega trga.

Jugoslovanski zunanji minister Tepavac se mudi z vladno delegacijo na uradnem obisku na Kitajskem, kar pomeni začetek dobrih odno-sov med Jugoslavijo in Mao Tse Tungovo Kitaj-sko.

V Jugoslavijo je prispela delegacija ameri-ške vlade, pod vodstvom podministra Whitneyja, da bi se pogajala o povečanju trgovine med obe-ma državama in o morebitni udeležbi ameriškega kapitala v jugoslovanskem gospodarstvu. De-legacija ima pogovore tudi s predsedniki jugo-slovanskih bank.

Na nedavnem zdravniškem zborovanju na sedežu ustanove Carlo Erba v Benetkah so zdravniki poročali, da je veliko verjetnosti, da se rode staršem, ki jemljejo mamila, psihično in telesno pohabljeni otroci.

V prvih petih mesecih so se povečale v Ju-goslaviji produkcijske cene za 12,5 odst., cene na drobno za 12,6 odst., gostinske storitve za 12,4 odst. in splošni življenjski stroški za 13,2 odst.

Pred delnimi upravnimi volitvami

(Nadaljevanje s 1. strani)

kracija bi bila v vsej svoji politiki pogojena od zahtev svoje komunistične partnerke.

Nemogoča sinteza

To bi bila nenaravna situacija, kajti kr-ščansko demokratska in komunistična stran-ka zastopata dva popolnoma različna gospo-darska in socialna sistema, katerih združitev ali sinteza je nemogoča. Tak poskus bi povzročil samo nepopisno zmedo. Zato je mo-goče samo, da zmaga ali eden ali drugi sis-tem. Toda ali se je demokratični sistem, kot ga danes predstavlja sredinsko-leva formula, res že tako obrabil, da bi ga bilo treba za-menjati s čisto levim sistemom, kot zahté-vajo komunisti? In kaj bi od tega pridobila Italija? Izkušnje učijo, da bi komunisti, če bi se držali svojih teorij, ne mogli zagotoviti Italiji večje gospodarske blaginje, kot jo uživa danes in tudi ne hitrejšega na-predka. Nedvomno bi takoj, kot bi prišli na oblast, uvedli avtoritarne ali morda totalitari-stične metode, toda ali se da doseči hitrejši napredek res s takimi metodami? Izkušnje učijo, da so demokratične metode učinkovi-tejše, čeprav se zdijo včasih počasne in se kaže demokracija večkrat obotavljajoča spri-čo potrebe po reševanju kakih nujnih pro-blemov. Niti mafije ni mogoče zatreti s po-licijsko-avtoritarnimi metodami, kot se je že pokazalo. Zatreti jo bo mogoče samo z gospodarskim in kulturnim napredkom na jugu, v razmerah, kjer se bodo ljudje rešili

iz oklepa nevednosti, strahu in gospodarske odvisnosti.

Ponujajoči se pustolovčini

Zato se po našem mnenju motijo tudi ti-sti socialistični voditelji, ki vidijo rešitev raznih nujnih današnjih gospodarskih in so-cialnih problemov v Italiji samo v tem, da pride tudi komunistična stranka na vlado in da se ustanovi v okviru vladne večine močan in širok levi blok, nekaka »ljudska fronta«. To bi pomenilo, da bi izgnilo politično rav-novesje v Italiji, ta bi zanihala vse premoč-no na levo in nastala bi zmeda v gospodar-skem, s tem pa v vsem javnem življenju. Če bi jo hoteli zdraviti s totalitarnimi metoda-mi, bi prišli le z dežja pod kap, ne glede na to, da bi taka rešitev povečala nevarnost državnega udara s strani skrajne desnice ali celo državljanske vojne.

Zato pri nedeljskih volitvah (ki seveda niso isto kot parlamentarne volitve in ne bo-do odločale o spremembi vladnega sistema ali vsaj ne bi smele odločiti) ne bo šlo za izbiranje med hitrejšim napredkom in ne-odločnostjo pri reševanju javnih problemov, ampak med možnim in politično-gospodar-sko pustolovščino, pa naj se ponuja s skraj-ne levice ali s skrajne desnice. Obe bi se končali s tragedijo.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodi šču v Trstu dne 20. 4. 1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphis, Trst

Naši pogledi ■ Mladinska skupina ■ Naši pogledi

MLADINSKI SOCIALNI DAN

Kot napovedano, je bil vnedeljo, 30. maja v dvorani župnijskega doma v Borštu Mladinski socialni dan. To je bil prvi, še negotov poskus skupnega pristopa mladih k živemu in široko razčlenjenemu vprašanju kristjanovega vključevanja v družbene razmere. Jasno je, da se v našem primeru ta pristop povezuje s tukajšnjim slovenskim položajem. Skušali smo napraviti prvi korak k prizadevnejšemu in jasnejšemu reševanju sedanjega stanja: korak informacije, pogovora, razmišljanja. V pozdravnem nagovoru je eden od prirediteljev tega srečanja povedal nekaj misli o željah, ki so vodile organizatorje. Omenil je tudi težave pri organiziranju in tedaj tudi morebitne šibkosti srečanja, ki so morale koga motile. Letošnja prva izkušnja bo vsekakor služila za prihodnja podobna srečanja.

Jutranje predavanje je imel dr. Anton Kacin in je govoril o osebnosti in delu Janeza Evangelista Kreka, ki se je pri Slovencih prvi začel zanimati za socialne zadeve in je vse do danes eden izmed najvidnejših osebnosti na tem področju. Predavatelj nam je najprej prikazal socialne razmere 19. stol. v Evropi in še posebej na Slovenskem. Krek se je kot razgledan in odprt duh že v univerzitetnih letih zavzemal za pravičnejše medčloveške odnose, torej za socialno problematiko. Dr. Kacin je nato orisal pomembnejše stopnje življenjskih uspehov tega velikega narodnega delavca. Poudaril je njegove tenki čut za sočlovekovo bedo, za osnovne človeške pravice, poudaril je njegovo živo in neposredno zanimanje za slovenskega kmeta in delavca, omenil je njegovo garaško delavnost in mladostno neumornost, vsestransko bogastvo idej in zamisli ter izreden dar za organiziranje. Zlasti pa gre omeniti za tiste čase nenavadno mladostno neumornost, vsestransko bogastvo idej in zamisli ter izreden dar za organiziranje. Zlasti pa gre omeniti za tiste čase nenavadno odprtost in naprednost nekaterih njegovih pogledov in načel.

Glede odnosov z ljudmi je predavatelj podčrtal, da je bil Krek človeško nenavadno privlačen in topel značaj, saj se je povsod jasno izpričevala njegova priljubljenost, tako pri prijateljih izobrazencih kot pri preprostih ljudeh.

Dr. Kacin je tudi poudaril, da je bil Krek narodno zakoreninjen v svojem ljudstvu, a obenem široko odprt vsemu dobremu, kjerkoli se je pač pojavilo. Prav zato so ga cenili tudi ljudje drugih narodnosti. Glede na celoten pregled Krekovega dela med Slovenci, je bilo to delo nekaj novega in temeljnega, kar je ustvarilo pogoje za nove razvojne stopnje in novo samozavest slovenskega naroda. Obenem je bil Krek človek novih družbenih dimenzij, človek zdravega, širokega in krščanskega duha, ki je razumel vlogo Cerkev v novi družbi in to v času, ko sta bila Cerkev in država še zelo tesno povezani.

Po predavanju je sledil zanimiv in razgiban razgovor. Dr. Kacin je odgovoril na vprašanja o organizacijskih značilnostih Krekovega uspešnega delovanja, o izbiri sodelavcev in o povezavi delavnega omrežja. Ustavil se je še pri Krekovem neoporečnem duhovništvu in ob njegovih človeških vrlinah, ki jih

je pokazal v odnosu z ljudmi, kar je dalo njegovemu krščanstvu avtentičen in vabljliv prizvok.

Popoldne je najprej govoril gost iz Slovenije, Pavle Bratina o novih smernicah, ki jih je socialnemu čutenju in družbenim odnosom dal II. vatikanski koncil. Najprej je podčrtal, da se kristjanova socialnost začne pri njem samem. Prevečkrat pa se dogaja, da se krščanstvo končuje pri občasnih zunanjih manifestacijah. Vprašanje je sploh, koliko takemu odnosu še pravimo krščanstvo. Kristjanova naloga je odgovorno občestveno življenje, saj je njegova bistvena značilnost neizmerna človeška razsežnost. Prav zaradi te širine se mora kristjan približati sočloveku, z njim živeti in delati in to v sozvočju s potrebami modernega življenja. Novodobni standard potrošniške družbe pa nikakor ne sme zasenčiti krščanskega socialnega čuta, njegove skromnosti, njegove preprostosti, njegove pravičnosti. Predavatelj je kot primer navedel mladino v skupini 2000, ki mesečno prispeva del svojih sredstev za brate, ki so brez njih.

V svojem imenu in v imenu nekaterih drugih lahko trdim, da nas je zelo pritegnil in prizadel predavatelj brezkompromisni in iskren pristop do ideala krščanske socialne čutečnosti.

V času velikega udobja, rastoče samozagledanosti in popuščanja — če ne že udajanja — vsesplošni plitvosti človeka počasi prevladuje svežina. Mislim, da nam mladim manjka prav ta skupnost, ta naravna in tesna povezanost med pristnimi ljudmi s skupnimi hotenji in cilji. Takega novega vzdušja, takega novega mladinskega občestva sploh še nismo začeli uredničevati. Ob tem predavanju pa sem še pomislila na revščino našega tukajšnjega verskega življenja. Kje je v nas tista moč vere, tista nova širina, ki ustvarja pogoje drugačnih medčloveških odnosov, brez ostrin, brez jedkosti, z enim samim vodilom nenehne in kar največje ljubezni?

Nato je sledil referat dr. Mateja Poštovana o zadnjem socialnem papeževem pismu »Osemdeseto leto«. To temo je predavatelj obdelal zelo tehtno in izčrpno, morda nekoliko predolgo. V komentarju je podal nekaj zelo zanimivih ugotovitev. Predvsem papežev težnjo, da bi kristjanom vsega sveta na kak način nakazal nekaj edinoveljavnih poti v reševanju socialne problematike, in sicer tako, da se je zavzel za osebno in svobodno iskanje vsakega posameznika. Obenem nakuže kristjanov odnos do marksizma in socializma v luči strpnosti in priznavanja določenih vrednot mimo slepega in zagrizenega odklanjanja in obsojanja, čeprav nakaže tu-

di vse bistvene razlike med obema naukoma. Dr. Poštovan je tudi navedel, da Cerkev ne išče varne sredine med kapitalizmom in socializmom, ampak da je njeno osnovno delo usmerjeno v odpravljanje krivic, nasilja in izkoriščanja, v kakršnikoli obliki se kažejo v sedanjem svetu.

Po obeh predavanjih se je razvila debata. Najprej je bilo govora o omenjenem papeževem pismu in torej o novih smernicah cerkvene hierarhije do socialne problematike; razvil se je tudi pogovor o problemu ACLI in razgovor o različnosti pogledov na vso obravnavano problematiko pri mladih kristjanih in pri t.i.m. tradicionalistih.

Namen organizatorjev je bil, da bo ob koncu študijskega dneva zaključna evharistija kot zahvala za opravljeno delo in kot trenutek zbranosti in dopolnitve svojih dnevnih občutkov, misli in vtisov. Zato je razumljivo, da bi se morala zaključna maša nadaljevati v konferenčnem prostoru, toda zaradi različnih vzrokov smo jo morali prenesti v bližnjo farno cerkev. Čeprav božja daritev ni zaživela v nas v tisti polnosti, kot bi bila lahko, smo kljub temu občutili v njej vso moč živega evangelija in neposredne božje prisotnosti med nami.

(dalje na 4. strani)

GORJE ZELENUMU DREVESU

Te dni je prišla na naš knjižni trg nova knjiga tržaškega pisatelja Alojza Rebulca z naslovom GORJE ZELENUMU DREVESU. V sredo zvečer jo je v Tržaški knjigarni predstavil občinstvu pesnik Miroslav Košuta. V svojem govoru je omenil tri osnovne značilnosti, ki so vedno prisotne v Rebulovih spisih, v tem delu pa še prav posebno: njegovo razmišljanje o človeku, o njegovi usodi, o njegovem koncu; potem je motivika domače gmajne, ki se ji avtor predaja z vso toplino človeka, ki je na tej gmajni zrasel; in podčrtati je treba še njegov zlahten in izredno živ jezik.

V knjigi Gorje zelenemu drevesu so avtorjevi dnevniški zapiski od oktobra 1964 do decembra 1964. Izbiri tega obdobja, kot pravi avtor, ni botroval kakšen poseben vidik, saj »obrne klepsidro kakor hočeš, vanjo se bo zmeraj iztekal čas, ne večnost.« Delo ima zato poleg svoje literarne tudi memoarsko vrednost. Vsekakor ni, da bi ga človek na hitro prebral in odložil, ob tem delu je treba veliko razmišljati in to je tretja izredna kvaliteta nove Rebulove knjige. Saj pravi pisatelj sam: Slovenec se lahko do kraja izživi kot Slovenec samo na univerzalni ravni. Toliko bo Slovenec, kolikor bo človek. Manjvredna človeškost, manjvredna slovenskost.

Mladim prijateljem zato toplo priporočamo, da si knjigo kmalu kupijo, saj je zelo verjetno, da bo kmalu pošla.

POJASNILO

V članku Novo vodstvo Slov. skupnosti v zadnji (5) številki Demokracije je bila objavljena netočna vest, da je naša Mladinska skupina postala ena izmed strank, ki sestavljajo Slovensko skupnost. Pojasniti moramo, da nismo nikoli prosili za vstop v to slovensko politično predstavništvo in Slovenska skupnost tudi ni o naši skupini nikoli uradno razpravljala, kot je bilo jasno povedano na njenem zadnjem občnem zboru.

Mladinska skupina se je namreč od svojega nastopa dalje zavzemala za drugačne, nestrankarske in individualno bolj angažirane odnose v Slovenski skupnosti.

Mladinska skupina

9 Tržaškega

Rim še vedno molči

Konec prejšnjega tedna je predsednik deželne vlade dr. Berzanti sprejel odposlanstvo slovenske narodne manjšine v Italiji. Odposlanstvo je dr. Berzantiju podrobno obrazložilo vsebino spomenice, ki je bila že lanskega decembra poslana ministrskemu predsedniku Colombu, a na katero doslej še ni bilo odgovora. Slovenski predstavniki so zato naprosili deželnega predsednika, naj posreduje pri osrednji vladi v Rimu, da bi čimprej prišlo do srečanja z ministrskim predsednikom Colombom, kot izhaja iz omenjene spomenice.

Predsednik Berzanti je na izvajanja slovenskega odposlanstva odgovoril, da deželna vlada razume in upošteva upravičene zahteve slovenske narodne skupnosti in da bo zato posredovala pri osrednji vladi v Rimu in njenem predstvedstvu, da bi bili slovenski predstavniki čimprej sprejeti pri ministrskem predsedniku.

Kljub dobri volji in razumevanju, ki ju je ob tej priložnosti za naše probleme ponovno pokazal najvišji predstavnik dežele Furlanije - Julijske krajine, moramo ugotoviti, da je molk, ki ga Rim toliko mesecev kaže ob tej spomenici povsem nerazumljiv in že tudi žaljiv. Kakorkoli si ga naši politični predstavniki skušajo razlagati, jih to ne bo razrešilo dolžnosti in pravice, da naredijo svoje zaključke, če bo molk še dalje trajal.

Življenjske koristi slovenske narodne manjšine v Italiji namreč ne dopuščajo, da bi se rešitev njenih odprtih vprašanj odlagala v nedogled.

BRAVCEM

Zaradi preobčnega gradiva smo morali tudi tokrat iziti preb nadaljevanja romana

OB STOLETNICI FINŽGARJEVEGA ROJSTVA

FINŽGARJEV DOM NA OPČINAH VABI

v soboto 19. junija ob 20.30 na glasbeni večer v nedeljo 20. junija ob 20. uri na »akademijo« ob odkritju pisateljvega kipa.

GLASBENA MATICA - TRST

PD »IGO GRUDEN« - NABREŽINA

V nedeljo, 13. junija ob 18. uri v dvorani PD »Igo Gruden«

NASTOP GOJENCEV ŠOLE GLASBENE MATICE

Na sporedu bodo skladbe za: klavir, violino, klarinet, harmoniko, klavirski trio in dekleški pevski zbor

PD »PROSEK - KONTOVEL«

V nedeljo, 13. junija ob 18. uri v dvorani PD »Prosek - Kontovel«

NASTOP GOJENCEV ŠOLE GLASBENE MATICE

Na sporedu bodo skladbe za: solopetje, klavir, violino, harmoniko, kitaro in harmonikarski ansambel

PD »VALENTIN VODNIK« — DOLINA

V torek, 15. junija ob 20.30 v dvorani PD »Valentin Vodnik«

NASTOP GOJENCEV ŠOLE GLASBENE MATICE

Na sporedu bodo skladbe za: klavir, violino, celo, harmoniko, klavirski trio in harmonikarski ansambel

SMRT POŠTENEGA MOŽA

V nedeljo, 6. t.m., smo položili k večnemu počitku na štivansko pokopališče 69-letnega Jožeta Pahorja iz Medje vasi. Pokojnik se je tiho in iznenada poslovil od tega sveta, saj se je zatekel v bolnišnico le nekaj dni pred

smrtjo. Bil je kmet in delavec ter je več let zastopal svojo ožjo okolico v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu. Naj v miru počiva. Užaloščeni družini izrekamo globoko sožalje.

MLADINSKI SOCIALNI DAN

(Nadaljevanje s 3. strani)

Za zaključek naj navedem, da so bila predavanja zelo zanimiva in primerna za razmišljanje, razgovori zelo prizadeti in živahni, udeležba zadovoljiva. Po tem prvem poskusu je upati, da se bodo podobni študijski dnevi nadaljevali in nam s tem nudili možnost poglobljanja naše duhovnosti in razširitve naših obzorij.

Alenka

Jubilej 99 v Trstu

Slovensko gledališče v Trstu je v nedeljo, 6. t. m., proslavilo 25-letnico svojega neprekinjenega delovanja. Proslave v gledališki dvorani Kulturnega doma v Trstu so se udeležili številni predstavniki političnega in kulturnega življenja v deželi Furlaniji - Julijski krajini in sosedni Sloveniji.

O delovanju in zlasti o nalogah Slovenskega gledališča v Trstu sta spregovorila predsednik prof. Tavčar in ravnatelj Filibert Benedetič. Gledališču in njegovim članom so nato za ta jubilej čestitali predsednik tržaške pokrajine dr. Zanetti, predsednik SKGZ Race, predstavniki gledališč iz Slovenije in z Reke.

Člani SG v Trstu so nato mojstrsko uprizorili Cankarjevega Hlapca Jerneja v koncertni priredbi.

SG in njegovemu ansamblu za pomebni jubilej iskreno čestita tudi naš list z živo željo, da bi se čimprej rešila vsa tista vprašanja, ki jih je na proslavi omenila v imenu vsega ansambla njegova članica Miša Sardečeva.

Upadanje rojstev pri Slovencih

Pred kratkim so bili objavljeni podatki o gibanju prebivalstva v Sloveniji in Jugoslaviji v letu 1970. Iz teh podatkov je razvidno, da je bilo lani v Sloveniji 13,8 živorojenih otrok na tisoč prebivalcev, naravni prirastek pa je znašal 5,4 na tisoč prebivalcev. Po številu živorojenih je bila za Slovenijo lani v Jugoslaviji samo Vojvodina, vse druge republike in avtonomna dežela Kosovo pa so bile v pogledu rodosti pred njo. Le Hrvaška je imela enako rodost in še manjši naravni prirastek (3,2), za kar je treba verjetno iskati vzrok v izseljevanju. V Srbiji je znašala rodost 15,2, naravni prirastek 5,6, v Črni gori rodost 19,1 in prirastek 12,6, v Bosni in Hercegovini rodost 19,9 in prirastek 12,9, v Makedoniji rodost 23,6 in prirastek 15,3 in v avtonomni deželi Kosovo rod-

nost 35,4 in prirastek 26,8. V Vojvodini je znašala rodost 12,4, prirastek pa 2,0.

Povprečna rodost za vso Jugoslavijo je znašala lani 17,6. Statistiki so izračunali, da bo Makedonija po številu prebivalstva že leta 1975 prehitela Slovenijo, po letu 1990 pa bo prehitela Slovenijo tudi že Kosovo, ki ima zdaj dobrega pol milijona prebivalcev manj. Slovenija bi postala tako številčno najmanjša politično-narodnostna enota v Jugoslaviji, res prava manjšina. Njen delež na prebivalstvu v Jugoslaviji se stalno manjša. Leta 1948 je odpadlo na Slovenijo 9,1 odst. vsega prebivalstva v Jugoslaviji, zdaj pa znaša delež Slovenije na prebivalstvu Jugoslavije le še 8,3 odst.

V zadnjih petdesetih letih (od 1920 do 1970) je rodost v Sloveniji skoro ves čas kazala težnjo k nižanju. Leta 1920 je znašala 27,2 rojenčkov na tisoč prebivalcev, kar pa je bilo še posledica vojne. Že naslednje leto se je dvignila na 30,4. Pod 30 tisočink je padla leta 1925, ko je znašala 29,5. Pod 25 tisočink je prvič padla leta 1933, ko je znašala 24,6. Pod 20 tisočink je prvič padla leta 1944, ko je znašala 19,1. Vzrok je bila seveda vojna. Takrat je bilo največ moških pri partizanih ali drugod, v ječah in taboriščih, veliko pa je bilo tudi že ubitih. Leta 1945 je padla zelo nizko na 14,3, toda leta 1946 se je že popravila na 20,2, ni pa dosegla višine zadnjega predvojnega leta (1940 z rodostjo 21,7). Leta 1957 je padla rodost spet pod 20 tisočink na 19,3, že naslednje leto se je spet močno znižala na 18,0 in leta 1960 je padla na 17,6. Potem se je držala nekaj let na povprečni ravni okrog 18 in je padla leta 1967 na 17,6. Od tedaj se je stalno nižala, dokler ni dosegla lani stanje 13,8, kar je že močno vznemirljivo, ker pomeni, da Slovenci kot narod slabimo v odnosih nasproti sosedom.

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 800.000.000 - VPLAČANIH LIR 300.000.000

Tekoči računi — hranilne vloge — krožni čeki
varnostne skrinjice — neprekinjena blagajna

Dopisniki po vsej Italiji

MENJALNICA TUJE VALUTE

TRST - ULICA FABIO FILZI ST. 10

TEL. ST. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

POLITIČNI PREMIIKI

V goriški demokristjanski stranki se že več mesecev kažejo razna premikanja večinskih teženj različnih skupin.

Precej je izgubil na politični moči dosedanjji pokrajinski tajnik dr. Cian. Do vedno večje veljave in moči pa prihaja s svojo skupino dr. Tripiani.

Takšno sliko je pokazal tudi zadnji 29. pokrajinski kongres demokristjanske stranke.

Morotejska skupina je dobila 1741 glasov in 16 mest v novem pokrajinskem odboru. Največ prednostnih glasov je odnesel prav Tripiani. Leva skupina »base« je dobila 1200 glasov in 11 odborniških mest. Drugi levi skupini pa so pripadla tri mesta v pokrajinskem odboru. Med temi bo najbrž tudi Cian. Novi strankin pokrajinski tajnik bo skoro gotovo Pasquale De Simone.

Uspela prireditel v Štandrežu

Vaški praznik špargljev in jagod je trajal ves prvi teden v juniju. Vse dni je pa šparglje, jagode in številne goste mučil neprestan dež.

Vendar je to edinstveno gospodarsko-prometno praznovanje doseglo prav lep uspeh, bodisi z razstavami, bodisi s kulturnimi nastopi. Največji obisk je bil seveda v soboto in nedeljo. V soboto so nastopile domače dramske skupine in tudi najmlajši iz otroškega vrta. Na odru so se zvrstili res vsi izpod štandreškega zvona, od najmlajših do že starih prosvetnih veteranov.

Se obsežneje je bil zasnovan pevsko-kulturni večer v nedeljo. Zaradi slabega vremena se je odvijal glavni spored v farni dvorani, ki je bila popolnoma natrpana. Nastopili so domači pevski zbori in iz sosedstva ob meji. Posebno ti so se odlikovali po številu in izvežbanosti ter so res zaslužili priznanje.

Se bolj pa seveda prireditelji društva »Štandrež«, »Župančič« in neposrednih zemljiških obdelovalcev, ki so pripravili tako zanimiv in živahen skupni vaški praznik.

Prav bi bilo, da bi se s še živahnijšim sporedom ponavljal vsako leto kot najbolj tipična prireditev goriške okolice.

NOV MEJNI PREHOD

V Gorico so morali pridirkati kolesarji in motoristi, da se je načelo vprašanje o potrebi novega mejnega prehoda. Prejšnjo soboto so namreč kar v nekaj urah dvignili žično mrežo na bloku v Gabrijelovi cesti proti Novi Gorici in dirkači ter njih spremstvo so kar v nekaj minutah stekli čez mejo, ki je bila prej dolgo brez potrebe zaprta.

Vse komisije se niso mogle sporazumeti za odprtje bloka, kar se je v športne name-nje izvršilo v nekaj urah.

Tako nekako je menda govoril tudi goriški župan Martina prejšnji teden v Rimu na zunanjem ministrstvu. Predložil je željo in potrebo goriških prebivalcev, da se ta blok na sredi obeh Goric čimprej odpre. Kot se je videlo v soboto, ne obstajajo za odprtje prav nobene tehnične ovire.

GREBEN JIM RASTE

Človek bi skoraj ne mogel verjeti, da mladim novofašistom tudi v goriški pokrajini greben še vedno raste.

Sicer pa ni ta pojav nič čednega, ker dajejo mladim fantalinom potuho še vedno

ŠOLSKI ZAKLJUČEK

Tudi goriške slovenske srednje šole so končale šolsko leto 1970-71 v sredo, 9. t. m. zaključno mašo v stolni cerkvi.

Na učiteljskišću so uspehi naslednji: v prvem razredu sta obe dijakinji izdelali, v II. razredu je od treh eden zavržen, v III. so od desetih vsi izdelali; v IV. (9 dijakov) so vsi pripuščeni k usposobljenostnim izpitom.

Na gimnaziji - liceju je položaj tak: v IV. gimnaziji so od desetih dijakov in dijakinj vsi izdelali, v V. razredu sta od sedmih dva zavržena.

V I. in II. liceju so vsi dijaki kar dobro

izdelali. Dijakinje zadnjega razreda, pet po številu, so vse pripuščene k maturi.

V sredo se je zaključil pouk tudi na osnovnih šolah. V ponedeljek, 14. junija, bodo pa začeli izpiti drugega in petega razreda, in sicer učencev drugega razreda čez prvi cikel, petega razreda pa za prehod v nižjo srednjo šolo.

Vsa šolska opravila morajo biti končana do 28. junija, s šolskimi mašami vred.

V septembru, in sicer od 19. do 26. septembra pa bo že vpisovanje v osnovne šole.

Redni pouk na vseh šolah pa se bo začel 1. oktobra.

Dotlej pa voščimo vsem izpitnikom dobre uspehe. Vsem ostalim dijakom in šolarjem pa vesele počitnice in okrepitev za dober začetek.

ISKRENE ČESTITKE

Prav zares prijateljsko občutene, čeprav nekoliko zapoznele čestitke pošiljajo številni goriški in tržaški prijatelji tudi po našem listu življenjsko vedno mladi, po letih zapisano stari briški korenini Ludviku Zorzutu in njegovi življenjski družici gospe Mariji, ob jubileju zlate poroke.

Prav tiho sta jo čakala. Ludvik, značilna Iuventus fervida, bi odgovoril, če bi ga povprašal po njegovem jubileju, »e, biez, biez, kej čokoraš« in bi se široko zasmejal kot kriška »jezdana«.

In vendar je veder in nasmejan učakal na dolgi poti, pa tudi strmi in včasih trnjevi, že zlato poroko.

V svojih Brdih jo je prejšnji mesec praznoval. Še enkrat ju je zavezal njegov sošolec župnik Kodermac. Pravzaprav zavezali smo mu jo vsi, ki Ludviku in gospe Mariji voščimo še diamantno in železno v polnem zdravju in ob tonkljanju vseh briških bronov v srečo in veselje.

stari fašistični zaslepljenci.

Sicer bi se ne moglo zgoditi, da bi urednik fašističnega lista Sentinella d'Italia mogel naperiti tožbo proti tajnikom vseh treh pokrajinskih sindikatov. Dolžijo jih, da so škodovali državi v gospodarskem oziru, ker so napovedali protifašistične stavke delavcev.

Tajnike delavskih zvez so že zasliševali orožniki, fašistični hujskači se pa lepo smejejo in čakajo druge priložnosti, da bodo spet lopnili po demokratičnih ljudeh.

BELI POLICAJI

Od prejšnje sobote pazijo na red in promet po goriških ulicah mestni stražniki v lepih poletnih uniformah. Vse so bele, od čevljev do čelade ter zelo elegantne.

Za vroče poletne dneve pa menda ne bodo preveč pripravne, zlasti jopiči ne. Zato že predlagajo nekateri goriški modni ustvarjalci, naj bi izdelali lažje obleke in brez jopičev.

Danes imamo v mestu 31 stražnikov. Kmalu pa bo mestna uprava sprejela v službo še osem redarjev.

JOŠKO ŠAVLI**LJUDSKO BESEDJE NA TOLMINSKEM**

* 2

Prostori v hiši

Prvi prostor, kamor pridemo od zunaj v hišo, je žlak. Od tu vodijo štenge navrh, v hišo (kuhinjo) in v izbo. (V Tolminu samem pravijo izbi mizad). Še je v navadi reklo: »En druj žlak boš pobnol (pomnil)«. Toda ta žlak (krat) nima zveze z žlakom (vežo). Včasih je v žlaku pod tengami kalkšna štalaža, sicer pa je prostor samo prehodni, tako da s klanca ne vstopiš naravnost v hišo. (Klanec pomeni vaško pot, svet med hišami, napa nagnjenega sveta, ta se imenuje griva).

Iz žlaka pridemo v izbo. (Danes uvaja naše malomestno besedo dnevna soba). To je prostor za bivanje in vse vrste dela: šivanje, štilkanje, pletenje. V njem je navadno šivalnik, miza s kandrejami, klop ob zunanji steni, ki zdveh strani obkroža mizo; škrin (predalnik), pač v zgornjem kotu, ki jo obkroža klop, ki se na obeh straneh pri steni končuje v dveh zdičih (morda od sedeti, sedič). V sobi je tudi stenska ura, pogosto kuralca. Danes, ko so družine majhne,

izbe pogosto prenarejajo (adaptirajo) v majhne prostore ali v kamre. Iz izbe vodijo vrata v spodnjo kamro, ki jo imenujejo »zizbevkamro«. Na vprašanje: »Kje se nekaj nahaja?« porečejo: »Zizbevkamri«. Podoben naziv ima klet pod izbo, imenuje se kar podizbo. Pravijo: »Grem podizbo«.

Na vrhu je prvi prostor, ko pridemo po šten-gah, šaletta (saletta?). Iz nje vodijo vrata v kamro, na ganik in na kašt (podstrešje). Oprema v kamri ni nič značilnega, mogoče je beseda špampet pri postelji, o kateri bi se dalo kaj razpravljati. Ganik služi za sušenje perila, čez zimo pa sirlka. Kašt pa za shrambo nerabnih stvari, ki bi se utegnile priti prav. Na kaštu je navadno posebna kamrica, kakor se spravlja na suho slanino (špoh), pršute, šallame, klobase, jabolkater še nekatere druge stvari.

Streha je pokrita s korci. Del strehe, ki sega čez hišni zdid, se imenuje linda. Pod lindo so na trame pogosto pritrjene bodeče žice, na katere obešajo sirk v kite. (dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Uporna mladina“

Vse premalo pozornosti je vzbudila doslej v javnosti knjiga »Uporna mladina«, ki je izšla pred kratkim v Trstu v založbi revije »Zaliv«, napisal pa jo je Milko Škrap. Natisnila jo je tiskarna Graphis in ji dala čedno tiskarsko opremo. Knjiga šteje nad 200 strani, je obilno ilustrirana s fotografijami in predstavlja zgodovinsko izredno važen dokument o življenju primorskega ljudstva v času med obema vojnoma in zlasti o njegovem boju proti fašizmu. Milko Škrap opisuje, kot že naslov knjige pove, predvsem boj mladine in pri tem navaja podrobnosti, ki so ne le dragocene kot dokumentarno gradivo, ampak tudi zanimive, saj gre pri tem za osebne usode velikega števila ljudi. Milko Škrap je znal osvežiti spomin na tiste žalostne čase trpljenja in boja, ki pa so bili tudi junaški časi in so pokazali izredne kvalitete primorskih ljudi, zlasti njihovo ljubezen do svobode in njihov pogum ter požrtvovalnost.

V predgovoru piše Škrap: »V slučajnostni ružbi ter v nevezanem razgovoru se je čisto izrazila misel, da bi bilo treba opisati dobo protifašističnega mladinskega gibanja na Tržaškem. Gre tu za čas nekako od leta 1920 pa do leta 1927, ko se je tržaška mladina na svojstven način ter v okviru zakonitosti uprla fašističnemu raznarodovanju. Kakor je bil vsakdo mnenja, da je bila izražena misel umestna, prav tako si je bil hkrati vsakdo svest, da bi izvedba zamisli naletela na zelo velike težave. Ugotovljeno je bilo namreč, da iz dobe delovanja mladinskih društev ni ostalo zapisanega nič ali pa skoro nič in da bi zaradi tega opis tedanje dobe moral ravnajno sloneti le še na spominih in pripovedovanju tistih preživelih, ki so v tedanji dobi igrali tako ali tako vodilno vlogo pri enem ali pri drugem mladinskem društvu. Edini izvorni za-

pisniki iz tedanje dobe so se ohranili v knjigi zapisnikov sej in sestankov mladinskega društva »Sv. Ivan«, pri katerem sem takrat z vso vnemo deloval. Ti zapisniki so mi bili pri sestavljanju tega spisa bistvena podlaga in sem se jih posluževal v obilni meri tudi zaradi tega, ker sem hotel na njihovi podlagi dokazati, da je bilo mladinsko gibanje neodvisno, samoniklo in od nikogar usmerjevano antifašistično gibanje, ki se je borilo z vsemi še zakonitimi sredstvi za slovenski narodni obstoj na Tržaškem... Želel bi, da bi ne ostalo le pri tem spisu, ki ga sma-

(Dalje na 7. strani)

SMRT NEMŠKE KATOLIŠKE PISATELJICE

Pred kratkim je umrla v Frankfurtu v 70. letu ena najboljših nemških katoliških pisateljic, Ida Friederike Görres. Napisala je večje število knjig, med drugimi »Pogovori o svetosti«, »O bremenu božjem«, »Drugega breme«, »Skriti obraz« (življenjepis svete Terezije iz Lisieuxa, ki je vzbudil precej polemik, ker je bil v nasprotju s klišejskim pisanjem o tej svetnici). »O zakonu in samoti«, pesniško zbirko »Skriti zaklad« in »Med štirimi dobami«, dnevnik iz let 1951-1959. Ida Friederike Görres je bila sestra ustanovitelja vseevropskega gibanja grofa Richarda Coudenhova - Kalergija.

☆

V Milanu je umrl italijanski založnik Arnaldo Mondadori. Star je bil 82 let. Svoje založniško podjetje je ustanovil l. 1913. Pridobil si je velike zasluge za širjenje lepe knjige v Italiji. Založbo že vodi njegov sin.

Kartuzijanci v Pleterjah pripravljajo slovenski prevod knjige o Kristusu, ki jo je napisal znani francoski pisatelj Daniel Rops.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

XXXVIII.

Že proti večeru se je ustavil vlak na postaji mesteca Lillehammer. Tu je živela slavna norveška pisateljica Siegrid Undset, močno znana in priljubljena tudi pri slovenskih bralcih, zlasti po svojem romanu »Kristin, Lavransova hči«. Tudi jaz sem že kot dijak v velikim užitek prebiral ta roman, pozneje pa sem prebral tudi več drugih knjig Undsetove ter sem vzljubil ne le njeno literarno delo, ampak tudi »kolje, ki ga opisuje in v katerem so živeli njeni ljudje. Zato sem izstopil, da bi od bliže spoznal ta njen svet.

Lillehammer je čedno, snažno mesto s približno 7000 prebivalci, 189 km oddaljeno od Osla. Naročil sem si majhno malico v postajni restavraciji, da bi se medtem nekoliko ogledal v novi okolici. Lokal je bil skoraj prazen, le nekaj domačinov je sedelo v nekem kotu. Žensko strežno osebje tudi ni bilo videti preveč navajeno na turiste. Zadovoljiti sem se inoral z dvema ne čisto svežima kruhkoma, bloženima z ribami, zeleno solato in rezinami paradiznika ter s pivom in kavo. Ura je bila že osem in več, toda zunaj je bil še velik sončni sij. Pustil sem prtljago v garderobi in se odpravil v mesto. Že na prvem vogalu, vstric velike kavarne s steklenimi stenami, ki

je bila prazna, sta me nagovorila dva postarana pijanca in želela od mene nekaj drobiža, da bi šla pit. Rekla sta, da sta mornarja. Morda sta to res kdaj bila, toda vse je kazalo, da zdaj že dolgo jadrata po lillehammerskih gostilnah. Seveda sem jima nekaj dal, nakar sem se ju kmalu odkrižal, ker sta hotela, da bi šel z njima na »jadranje« po lokalih. Ker pa sta zavzela smer ravno proti postajni restavraciji, mene pa je mikalo v nasprotno smer, sem imel dober razlog, da sem hvaležno odklonil njuno povabilo; kljub temu sta mi nekoliko zamerila, kot sem sklepal po nekaterih krepkih izrazih in zamahih rok. Seveda nista bila nič izjemnega, pomenila sta le novo potrdilo o zlaganosti mita, da pijejo Norvežani samo mleko. Vsaj jaz nisem srečal. Kot sem že omenil, ves čas svojega bivanja na Norveškem nobenega, ki bi bil pil mleko, čeprav verjamem, da so tudi taki.

Pri nekem kiosku sem kupil nekaj razglednic in lokalni dnevnik (iz takega lokalnega časopisa zve človek veliko zanimivosti in tudi čenč o tistem kraju in predvsem mu posreduje dosti lokalne »barvitosti«), nakar sem začel postopati po mestu. Začudilo me je, ko sem odkril sredi glavnega trga velik spomenik nekemu sicer zaslužnemu možu norveške kultur-

DEVETA MEDNARODNA GRAFIČNA RAZSTAVA V LJUBLJANI

V Moderni galeriji v Ljubljani bo do 31. avgusta odprta deveta Mednarodna grafična razstava. Ljubljanski bienale je svetovna likovna manifestacija. Na razstavi sodeluje okrog tristo umetnikov iz devetindvajsetih držav. Razstavljeni listi so odraz sodobne kvalitetne grafike, fotografija svetovnega grafičnega trenutka.

Splošno tendenco predstavljenih del bi lahko označili kot premik k novi figurativnosti, ki je pri mnogih nekoliko pop-artovsko obarvana. Pri drugih delih se opaža prodor k lirčnosti ter splošen odsev nove čustvenosti z rahlo romantičnim navdihom.

Letošnja častna nagrada je bila podeljena Riku Debenjaku. Veliko nagrado je dobil Japonec Kosuke Kimura, druga nagrada je bila podeljena Špancu Eduardu Chillidi, tretja pra Francoisu Morelletu. V okviru razstave so prirejene tudi osebne razstave treh prvonagrajencev omega bienala — Janeza Bernika, Jirija Anderla, Lourede-Lastresa Castra in še razstava v počastitev enega izmed klasikov sodobne grafike, Giuseppa Capogrossija.

Med sedemnajstimi umetniki iz Italije razstavljaajo svoje liste tudi širje tržaški Slovenci, Avgust Černigoj je prisoten z dvema barvnima lesorezoma, Klavdij Palčić s sitotiskmi, Lojze Spacal z barvnimi lesorezi, Edvard Zajec pa z računalniškimi grafikami.

Novost v organizaciji letošnje razstave je vzporedno mednarodno srečanje likovnih kritikov na Bledu. Tema pogovora je »Grafika danes in jutri«.

Zoran Kržišnik, ravnatelj Moderne galerije v Ljubljani, ki je dolgoletni generalni sekretar mednarodnih grafičnih razstav v Ljubljani, je tudi uredil odlični razstavni katalog.

Kot nov korak za nadaljnje izboljšanje in dopolnitev prihodnjih bienalov so v teku priprave za organizacijo ateljejev v vili Bled, kjer se bodo lahko umetniki v delavnicaah srečavali pri skupnem delu ob izmenjavi misli in izkušnj.

ne zgodovine, niti sledu pa o kakem spomeniku pisateljici Sigrid Undset, Nobelovi nagrajenki, ki je proslavila norveško literaturo in zgodovino po vsem svetu, pa tudi pokrajino ravno okrog Lillehammerja. Mož, ki so mu postavili spomenik na trgu, je zobozdravnik Anders Sandvig, ki se je zelo zanimal za staro norveško ljudsko kulturo ter je ustanovil leta 1887 velik muzej na prostem blizu Lillehammerja, imenovan »Malhaug«, danes svetovno znan. Vanj je bilo prenesenih in ponovno postavljenih nad sto starinskih kmečkih hiš, ki ponazarjajo s svojo arhitekturo in opremo kulturno preteklost Gudbrandsdala, najdaljše in najznamenitejše norveške doline, ki velja za srce Norveške.

Ker pa sem bil komaj dan prej že v takem muzeju na Bygdøya pri Oslu, mi ni bilo toliko do obiska Malhauga, kot pa da bi si ogledal hišo, kjer je živela in ustvarjala svoja dela Sigrid Undset. Neki močno prehlajeni in prijazni moški, ki je pral avto pred svojo lesenno hišo, me je usmeril v pravo smer, toda ko sem dolgo hodil po cesti med vilami precej visoko nad mestom, sem moral ponovno vprašati za pot do pisateljice doma, saj ni bilo nikjer nobene napisne table. Mlado, lepo dekle — nekaka Ingrid Bergman, a stara komaj dvajset let (povedala mi je, da je učiteljica) — se mi je nasmejala in mi pokazala na hišo, pred katero sem stal. »Saj stojite ravno pred hišo Sigrid Undset« je rekla.

(dalje)

Sodobno kmetijstvo

Tudi oidij je nevaren

Poleg peronospore je oidij najbolj nevarna trtna bolezen. Glivica napada vse zelene organe, liste, mlade poganjke, predvsem pa grozde. Nasprotno od peronospore se oidij pojavlja le na zunanjih delih rastline. Ker se okužba širi precej hitro in povrh napada le površino rastline, je preventivno škropljenje tako velikega pomena. Napadene dele pokrije bel prah z značilnim vonjem po gobah. Listi se polagoma stisnejo in prenehajo rasti. Okužene jagode ostanejo majhne, otrdijo ter se posušijo. Večje jagode pa popokajo na značilen način, torej tako, da se jim vidijo pečke.

Pripravki proti oidiju

Kakšno sredstvo uporabiti za uspešno zatiranje oidija? Najbolj učinkovit fungicid proti oidiju je žveplo, ki ga uporabljamo v prahu ali v tekoči obliki. Taka sredstva so Tiosol, Tiocuprol, Karathane, pa tudi Cosan. Čas prve obrambe je že mimo (ko so mladike 10-15 cm dolge oziroma ko so prvi listi dovolj razviti — takrat uporabljamo žveplene pripravke v prahu). Oidij zatiramo nadalje pred cvetenjem, po cvetenju in tudi poleti. Navadno se v omenjenih obdobjih sredstva za zatiranje oidija uporabljajo skupaj s sredstvi za zatiranje peronospore.

Najbolj nevaren je oidij ob cvetenju

Najbolj ugodni pogoji za širjenje oidija so v dobi cvetenja. Toda v tem času ni primerno škropiti, ker bi tekočina zajela le v glavnem liste. Zato je priporočljivo uporabljati pripravke v prahu, navadno pripravke, ki vsebujejo baker kot npr. Tiocuprol, ki omogočajo, da sredstvo doseže vse rastlinske dele, predvsem pa grozde. Ugotovili so, da se s tem izboljšajo celo pogoji za oploditev.

Po cvetenju je primerno združiti zatiranje oidija z bojem proti peronospori (Tiosol). Vendar je treba v vročih dneh paziti, da ne bodo doze premočne. V tem primeru je bolje izvesti zatiranje s pripravki v prahu kot npr. s Tiocuprolom. Tiocuprol je primeren tudi takrat, ko so jagode lepo razvite.

Porjavitev belih vin in fenolske spojine

Podobno kot pri mikrobiološki sestavi vina tako vlada tudi glede kemične sestave še precej nejasnosti. Znano je le to, da je porjavitev belih vin sad raznih fenolskih sestavin.

Medtem ko prevladujejo pri rdečih vinih anticiajani, pa prevladujejo pri belih razen flavonolskih spojin, ki dajejo vinu rumeno barvo, še druge, predvsem taninske snovi (iz vlečki iz čreslovine). Določena porjavitev vin — nanjo vplivajo tudi podnebne razmere, slabi njihovo trgovinsko vrednost, ker se barvni spremembi pridružijo tudi spremembe okusa in vonja. Točne obrazložitve pojavi ni uspelo dati še nikomur, prevladuje pa prepričanje, da gre za porjavitev belih vin v glavnem na račun fenolskih spojin.

Dva francoska znanstvenika sta izvedla vrsto poskusov in raziskav glede ublažitve oziroma zmanjšanja porjavitve v belih vinih. Preučila sta štiri pripravke, ki so v prometu in sicer: kazein (mlečno beljakovino), preparat na osnovi premoga, Divergan in Polyclan AT. Razen kazeina so vsi navedeni pripravki dali zadovoljive rezultate in torej zastavili učinek fenolov. Raziskovalca sta pri-

šla do zaključka, da niso samo fenolske sestavine vzrok porjavitve belih vin.

„UPORNA MLADINA“

(nadaljevanje s 6. strani)

tram samo za začetek opisovanja ene najlepših in najbolj epskih dob borbe tržaške slovenske mladine za naš nacionalni obstoj.«

Razumljivo je torej, da se ukvarja Škrap v svoji knjigi največ z delovanem mladinskega društva pri Sv. Ivanu v Trstu, vendar pa vpeta v pisanje neprestano tudi delovanje drugih mladinskih društev na Primorskem, vse do Tolminske in do Istre ter Postojne. V njegovem pisanju srečamo izredno veliko število ljudi, ki vstanejo pred nami kakor živi. Usode nekaterih so bile pretresljive. Danes, v naši dobi lagodne blaginje in vsaj navidezne brezbriznosti za vse narod-

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

ODBOJKA - VII. KRAŠKI POKAL

Ob vinski razstavi je zgoniški Kras priredil že tradicionalni odbojkarski turnir za VII. Kraški pokal. Za najboljšo mesto so se potegovale ekipe LIBERTASA, ACEGATA, KAMNIKA in domačega KRASA. Turnir je bil na zadovoljivi tehnični ravni, zlasti ker so bile nekatere ekipe okrepljene; to velja zlasti za ACEGAT, v vrstah katerega so nastopili kar trije igralci ARC LINEE, in za KRAS, ki se je okreplil z domačinom Grillancem, ki tudi redno nastopa za tržaškega prvoligaša. Ekipa Kamnika, ki sodi med najboljše slovenske ekipe, je nekoliko razočarala, saj je izgubila obe tekmi, čeprav z minimalno razliko. Najbolj je presenetil Libertas, ki je povsem zaslužno osvojil prvo mesto, predvsem po zaslugi velikih izkušenj, ki si jih je nabral v prejšnjih letih, ko je še nastopal v B ligi. Na drugo mesto se je uvrstilo moštvo Acegat, ki je še enkrat dokazalo, da povsem zaslužno še brez poraza vodi v krajevni D ligi. Sicer že »stari« igralci so pokazali lepo skupno igro in so omogočili tudi članom ARC LINEE, da so se lahko z uspehom vključili v sistem. Domačini so zasedli tretje mesto, čeprav bi lahko njihova uvrstitev bila boljša. Vsekakor je Kras v malem finalu bil protagonist najbolj bojevite tekme, ko je proti Kamniku po skoro dveh urah lepe igre osvojil zmago z minimalno razliko treh točk v treh setih.

Ob koncu sta predsednik Krožka Kocman in zgoniški podžupan dr. Godnič nagradila udeležence ter najboljšega igralca turnirja Štrajkarja, ki je nastopil v vrstah Kamnika. Trener in kapetan domačinov, prof. Drasič pa je zaslužno osvojil nagrado kot najboljši domači igralec.

IZIDI:

Libertas - Kras 2:1 (14:6, 15:7, 15:11)
Kamnik - Acegat 1:2 (15:11, 14:16, 8:15)
Finale za III. mesto: Kras - Kamnik 2:1 (15:12, 13:15, 15:13)
Finale za I. mesto: Libertas - Acegat 2:0 (16:14, 15:6)

NAMIZNI TENIS

Ob isti priložnosti so podjetni športniki Krasa organizirali tudi ženski namiznoteniški turnir, katerega so se udeležile ekipe Olimpija iz Ljubljane, Kranj, Smedela iz Kopra ter domači Kras. Največje zanimanje je vladalo za nastop večkratne odlikovanke na zadnjem državnem prvenstvu Sonje Miličeve, ki pa je nekoliko разо-

ne in duhovne vrednote, se zdi skoraj neverjetno, da je živela pred 30 ali 35 leti tu mladina, ki se niti malo ni pomišljala izpostaviti se trpljenju in celo smrti nevarnosti za ideale svojega naroda in svobode. In ganjeni smo, ko beremo na koncu knjige, kako je avtor kot mladenič reševal slovenske knjige, da jih ni fašizem uničil.

»Spet sem pograbil vrečo tiskane besede in krenil z njo mimo Tomaževe domačije navzdol proti domu. Šel sem naravnost na našo njivo. Odprl sem toplo gredo in odložil vanjo vrečo s knjigami, katero sem skrbno pokrtil še z drugimi praznimi, da bi je ne bilo opaziti: Tam so knjige ležale nekaj let in veliko policijskih preiskav so prestale, ne da bi bile odkrite. Napravile so pot v Ljubljano in v letu osvobojenja so se spet vrnile v Trst, k Sv. Ivanu, kjer so postale podlaga novi knjižnici prosvetnega društva »Slavko Škamperle«.

Želeti si je samo, da bi tako zvezo s preteklostjo našla tudi naša mladina, da bi tako došla smer za bodočnost. Škrapova knjiga ji lahko pri tem veliko pomaga.

fj

čarala svoje navijače, saj je v celotnem tekmo vanju osvojila le točko. Ta njen delni neuspeh pa je povsem razumljiv, saj jo je intenzivno treniranje zadnjih mesecev in predvsem naporni nastopi v Fiuggiju precej izčrpalo. Če temu dodamo še izredno kakovost jugoslovanskih igralk, ki so s svojo »moško« napadalno igro za več redov boljše od najboljših italijanskih igralk in ki lahko mirno gledajo tudi z našimi moškimi, potem lahko razumemo poraze naše Miličeve.

Ekipa iz Kopra je od gostov bila še najslabša in temu primerne so bile tudi tekme, ki jih je ta odigrala. Mlade igralko iz Kranja pa so nas prijetno presenetile in zlasti v finalni tekmi z Olimpijo so igrale zelo uspešno, saj so Ljubljancanke s svojimi odličnimi mladinkami, ki sodijo v sam jugoslovanski vrh, po zelo ostrem boju osvojile tekmo in s tem pokal šele po osmih igrah.

IZIDI:

Olimpija - Kras 5:0
Kranj - Smedela 5:0
Finale za III. mesto: Smedela - Kras 5:1
Finale za I. mesto: Olimpija - Kranj 5:3

Ob zaključku turnirja sta v popoldanskih urah opravila ekshibicijski nastop večkratna državna reprezentanta ter bivša evropska prvaka Vecko in Korpa, ki že več let nastopata za ljubljansko Olimpijo. Priča smo bili res izredni igri, katero pa je ovirala publika, ki je preveč napolnila majhen prostor. Proti vsakemu pričakovanju je tekmo osvojil Vecko z 2:1; oba pa sta zelo navdušila vse prisotne.

KOŠARKA

Prijateljski turnir v Sentvidu

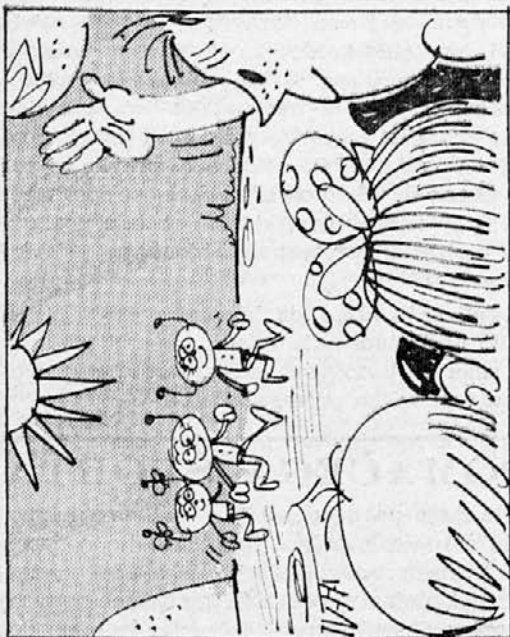
Moštvo Sentvida je v nedeljo organiziralo lepo uspeh turnir, katerega sta se poleg domačinov udeležili še moštvi Trnovo in Bor. Lep uspeh so želi naši predstavniki, ki so kljub odsotnosti Lakoviča in Starca zasedli drugo mesto, čeprav so domačini bili ojačeni z nekaterimi člani Olimpije. Oba nastopa naših plavih je spremljalo nekoliko »domače« sojenje, ki je Borovce oškodovalo, kar pa ni prav nič pokvarilo prijateljskega vzdušja med nastopajočimi. Zelo uspešno so na tem turnirju izpolnili svojo nalogo mladi Tržacani, ki so dokazali, da jim je mesto v prvi ekipi že v bližnji bodočnosti zagotovljeno.

Turnir je osvojilo moštvo Trnovo, organizatorji Sentvida pa so zasedli tretje mesto.

ketna

APOLLO 25

10
Riše in piše Em-Be

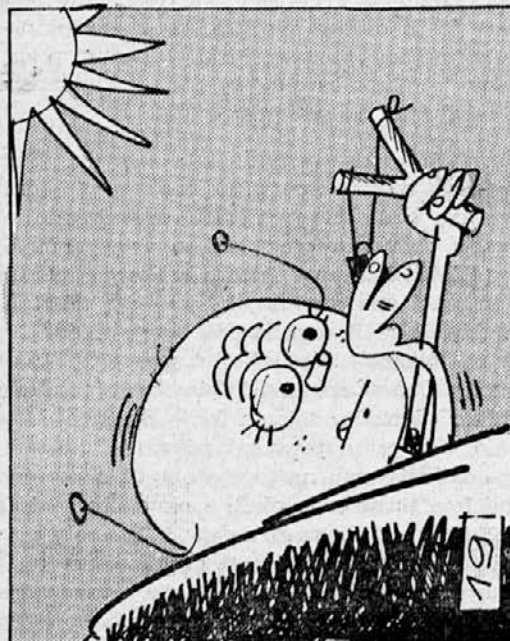
Neverjetno in nezaslišano! Bilo je res, kar je slutila Urška: kroglica je bila čisto navađen marsovski »čik gumi«! »Žveka« bi mu rekli pri nas!

Obrazi — na tej in na oni strani »fronte« so se razjasnili. Izza skale so prikorakali trije debeloglavi marsovčki.

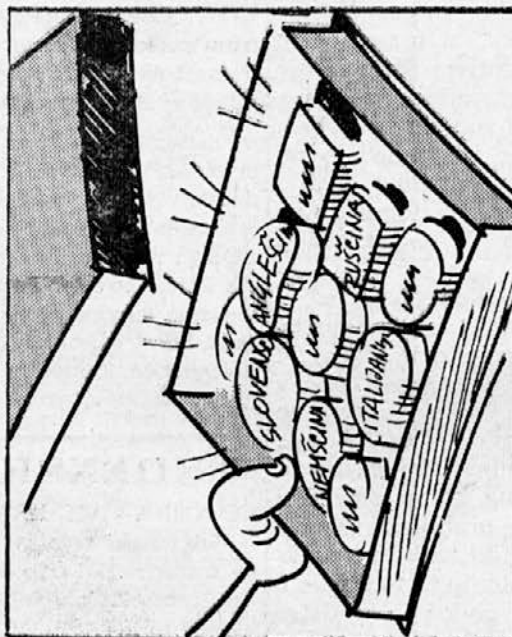
pihnila jezerce, zelenje in Zemljane v njem! Pa tudi našo slikanico z njimi...

Tekle so dolge sekunde — a kroglice so še vedno nedolžno svetile v mahu! Urška se je prva opogumila. Požrla je strah globoko v želodeček, pobrala kroglico in jo nesla k jeziku...

19. Zažvižgalo je. Na mah se je zakotalila rumena kroglica...

Prifrčala je še modra in rdeča! Srca naših junakov so tiktakala kot ure v peklenških strojih. Kako tudi ne bi? Kaj drugega kot oglušujočo atomsko eksplozijo naj pričakujejo v tem trenutku? Eksplozijo, ki bo od-

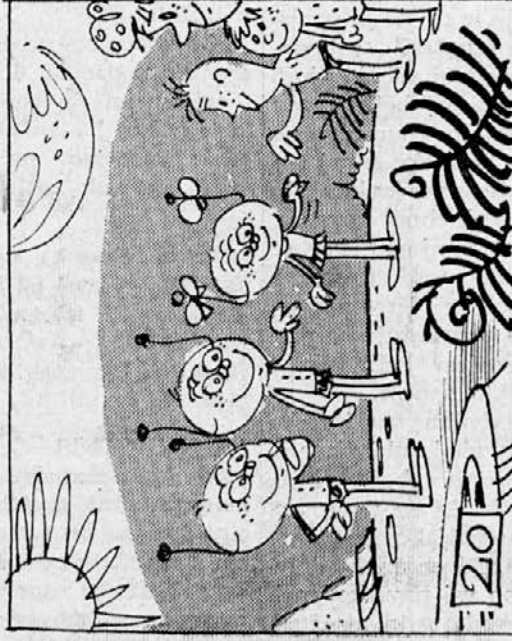
Iks je ugaril, od kod začudenje. Zasmejal se je: »Da, po vaše znamo! Nobena umetnost!« In je Iks pokazal stimečim Zemljanom elegantno bonboniero in bonbone v njej z napisi: slovenščina, angleščina, kitajščina...

»Razumete? Slovar smo pojedli!« je razložil Iks še vedno nejevernim Zemljanom.

»Je voda kaj prida?« je vprašal Iks in pokazal na jezero.

Namesto odgovora je lahko gledal je izbuljene oči zemljanov. Ne, kaj takega se še v sanjah ne bi nihče nadejal — da bodo marsovci klepetali v istem jeziku kot mi doma v Krivi ulici!

20. Napnite ušesa, dragi bralci! Namesto atomske eksplozije boste zdajle slišali prvi medplanetarni razgovor v zgodovini!

»Iks, Ipsilon in Beta!« so se predstavili prišleci.

»Blaž, Gregor in Urška!« so odgovorili naši.